

הקדמה

המשבר המשולב – הבריאותי, הכלכלי, החברתי, הממשלי והפוליטי, שמחוללת מגפת הקורונה, אינו פוסח על שום קבוצה בחברה הישראלית, ובכלל זה הציבור הערבי, והוא גורם לפגיעה מתמשכת בתפקודה. מבחנה של החברה נמדד ביכולתה להכיל את המגפה, לתפקד, לפחות באופן חלקי, כל עוד היא נמשכת, וכן ביכולתה להתאושש מהמשבר ולשוב לתפקוד מלא כאשר המגפה תחלוף והמשבר יסתיים. לציבור הערבי, שהוא כחמישית מאוכלוסיית המדינה, מאפיינים חברתיים-כלכליים ייחודיים המשפיעים על התמודדותו עם האתגר הקשה של נגיף הקורונה, ועם השלכותיו האפשריות לטווח הקצר ולטווח הארוך.

בעבודת המחקר הזאת מובאים סקירה וניתוח של התמודדות הציבור הערבי בישראל עם משבר הקורונה. על בסיסם נוסחו המלצות למקבלי ההחלטות בנוגע לדרכים היעילות ביותר שבאמצעותן אפשר לסייע לציבור הערבי להתמודד עם המשבר המשולב. נתוני התחלואה בקורונה בקרב הציבור הערבי משתנים במהירות רבה. התנודות האלה מקשות לקיים מעקב שוטף, ולא פחות מכך להסיק מסקנות מערכתיות בנוגע לחוסנה של החברה הערבית בתקופת המשבר. נראה שמסקנות ברורות כאלה יתאפשרו רק לאחר תום המשבר, כאשר תהיה פרספקטיבה מספקת לבחינה מעמיקה של הנתונים ושל משמעותם.

המחקר מתבסס מהבחינה התיאורטית על התפיסה של חוסן חברתי (حصانة اجتماعية) כפי שבאה לידי ביטוי במשברי חירום קודמים בישראל ובמדינות דמוקרטיות אחרות – בהתאם לייחודיותו של המשבר הנוכחי.

עריכת המחקר התאפשרה הודות למלגה מיוחדת של משרד המדע והטכנולוגיה.

תודתנו למשרד על ייזום התכנית למתן מענקים לחקר סוגיות שונות הנוגעות להתמודדות עם משבר הקורונה.